

شایپا چاپی: ۲۲۲۸-۵۸۹X
شایپا الکترونیکی: ۲۶۴۵-۷۱۴۸

نشریه علمی

معماری و شهرسازی ایران

بهار و تابستان ۱۴۰۰ / شماره ۱۲ / دوره ۱

الْغَنَّامُ

دو فصلنامه معماری و شهرسازی ایران نشریه علمی انجمن علمی معماری و شهرسازی ایران است که در راستای مستند سازی و تقویت پژوهش های مرتبط با حوزه های معماري، معماري منظر، برنامه ریزی شهری، طراحی شهری، مرمت بافت و ابنيه، طراحی صنعتی و حوزه های وابسته، در پائیز ۱۳۸۹ با مجوز شماره ۳/۲۱۱۰۳ مدیر کل دفتر سیاست گذاری و برنامه ریزی امور پژوهشی، "علمی-پژوهشی" شناخته شده و اولین شماره آن منتشر شد. این نشریه بنابر آیین نامه نشریات علمی مصوب ۲/۰۲/۱۳۹۸ به شماره ۱۱/۲۵۶۸۵ وزارت علوم تحقیقات و فناوری با عنوان "نشریه علمی" شناخته می شود.

اهداف نشریه علمی معماری و شهرسازی ایران

- ایجاد و ارتقای بستری مناسب برای تبادل علم و دانش در حوزه های معماري، شهرسازی، هنر و طراحی صنعتی
- مستند سازی و تقویت پژوهش های مرتبط با حوزه های معماري و شهرسازی
- مطلع نمودن کارشناسان و پژوهشگران حوزه های معماري و شهرسازی از جدیدترین یافته و دستاوردهای روز ایران و جهان

محورهای موضوعی نشریه علمی معماری و شهرسازی ایران

- معماري (معماري منظر، معماري پايدار، تكنولوجی و انرژی در معماري، آموزش معماري)
- تاریخ هنر
- شهرسازی (برنامه ریزی شهری، برنامه ریزی منطقه ای، طراحی شهری، مدیریت شهری)
- مرمت و حفاظت بافت، ابنيه و اشیا
- طراحی صنعتی (طراحی محصول، پژوهش هنر)

سیاست انتشار نشریه علمی معماری و شهرسازی ایران

مقالات ارسالی برای این نشریه به صورت دوسویه ناشناس داوری می شوند و پس از داوری و موافقت هیئت تحریریه به چاپ خواهند رسید. برای تسهیل استفاده دانشجویان، پژوهشگران و متخصصان و ارتباط گسترده تر با جهان و متخصصان بین المللی، نشریه علمی معماري و شهرسازی ایران امکان دسترسی آزاد و رایگان به تمامی مقالات را در سایت اینترنتی مجله فراهم کرده است. این نشریه با احترام به قوانین اخلاق در نشریات تابع قوانین کمیته اخلاق در انتشار (COPE) می باشد و از آیین نامه اجرایی قانون پیشگیری و مقابله با تقلب در آثار علمی پیروی می نماید.

صاحب امتیاز: انجمن علمی معماری و شهرسازی ایران

مدیر مسئول: دکتر محسن فیضی
سودبیر: دکتر مصطفی بهزادفر

هیأت تحریریه داخلی (به ترتیب حروف الفبا):

- دکتر ایرج اعتضاد، استاد دانشکده عمران، معماري و هنر، دانشگاه آزاد اسلامي واحد علوم و تحقیقات
- دکتر محمد رضا بمانیان، استاد دانشکده هنر و معماري، دانشگاه تربیت مدرس
- دکتر مصطفی بهزادفر، استاد دانشکده معماري و شهرسازی، دانشگاه علم و صنعت ایران
- دکتر مهدی خاک زند، دانشیار دانشکده معماري و شهرسازی، دانشگاه علم و صنعت ایران
- دکتر داراب دیبا، استاد دانشکده معماري و شهرسازی، دانشگاه آزاد اسلامي واحد تهران مرکزي
- دکتر محسن فیضی، استاد دانشکده معماري و شهرسازی، دانشگاه علم و صنعت ایران
- دکتر یوسف گرجی مهلبانی، استاد دانشکده معماري و شهرسازی، دانشگاه بین المللی امام خمینی(ره)
- دکتر اصغر محمد مرادی، استاد دانشکده معماري و شهرسازی، دانشگاه علم و صنعت ایران
- دکتر حامد مظاہریان، دانشیار دانشکده معماري، پردیس هنرهای زیبا، دانشگاه تهران
- دکتر فرهنگ مظفر، دانشیار دانشکده معماري و شهرسازی، دانشگاه علم و صنعت ایران
- دکتر غلامحسین معماريان، استاد دانشکده معماري و شهرسازی، دانشگاه علم و صنعت ایران
- دکتر هاشم هاشم زاد، دانشیار دانشکده معماري و شهرسازی، دانشگاه علم و صنعت ایران

هیأت تحریریه بین الملل (به ترتیب حروف الفبا):

- دکتر رحمان آذری، دانشیار، دانشکده هنر و معماري، دانشگاه پنسیلوانیا، آمریکا
- دکتر احسان شریفی، دانشیار، دانشگاه آدلاید، استرالیا
- دکتر ایوب شریفی، دانشیار، دانشگاه هیروشیما، ژاپن
- دکتر محمد طالقانی، دانشیار، دانشگاه لیدز، انگلستان
- دکتر پاملا کریمی، دانشیار، دانشگاه ماساچوست، آمریکا

مدیر تحریریه: دکتر مهدی خاک زند
کارشناس تحریریه: مهندس آناهیتا طبائیان

دوره ۱۲، شماره ۱، بهار و تابستان ۱۴۰۰

ویراستار فارسی: انجمن علمی معماری و شهرسازی ایران

ویراستار انگلیسی: مهندس سعاد صریحی

طراح صفحه‌بندی و جلد: مهندس آناهیتا طبائیان

صفحه‌آرایی و فرمتینگ: الهام منتی محب

تیراژ: ۵۰ نسخه

قیمت: ۵۰۰۰۰ ریال

چاپ: دانشگاه علم و صنعت ایران

نشانی نشریه: تهران، دانشگاه علم و صنعت ایران، داشکده معماری و شهرسازی، طبقه سوم، دفتر انجمن علمی معماری و شهرسازی ایران.

کد پستی: ۱۳۱۱۴-۱۶۸۴۶

تلفن: ۰۲۱-۷۳۲۲۸۲۳۵

دورنگار: ۰۲۱-۷۷۲۴۰۴۶۸

نشانی الکترونیکی: iaau@iust.ac.ir

سایت و سامانه الکترونیکی نشریه انجمن: <https://www.isau.ir>

JOURNAL of IRANIAN
ARCHITECTURE & URBANISM

Spring & Summer 2021 Volume 12/Number 1

Available online at www.isau.ir

مقالات چاپ شده لزوماً نقطه نظرات نشریه نبوده و مسئولیت مقالات به عهده نویسنده‌گان محترم است.

این شماره با حمایت داشکده معماری و شهرسازی دانشگاه علم و صنعت ایران به چاپ رسیده است.

راهنمای نویسنده‌گان

از نویسنده‌گان محترم جهت انتخاب نشریه علمی معماری و شهرسازی ایران برای انتشار اثر علمی ایشان، صمیمانه سپاسگزاریم. خواهشمند است جهت تسریع در مراحل داوری و انتشار، با دقت راهنمای نویسنده‌گان را مطالعه بفرمایید.

۱- مقاله باید حاصل کار علمی و پژوهشی بوده و قبل از نشریه دیگری اعم از داخلی یا خارجی و یا مجموعه مقالات سینهارها و مجامع علمی چاپ نشده و یا همزمان برای نشریه دیگری ارسال نشده باشد.

۲- صرف مقاله پژوهشی در مجله مورد ارزیابی قرار می‌گیرد و مقالات مزوری نیز از نویسنده‌گان مجبوب و پیشکسوت معماری و شهرسازی در زمینه نظری برابر اهداف و چشم انداز مجله پذیرفته می‌شود.

۳- مقالات باید صرفاً از طریق سایت مجله به آدرس <https://www.isau.ir> ارسال شوند. به مقالاتی که از طریق ایمیل یا به صورت چاپی به مجله ارسال شوند ترتیب اثر داده نخواهد شد.

۴- مسئولیت صحت و سقم مقاله به لحاظ حقوقی و علمی بر عهده نویسنده‌گان است. دوفصلنامه علمی "معماری و شهرسازی ایران" حق رد یا قبول و نیز ویراستاری مقالات را برای خود محفوظ می‌دارد.

۵- مقالاتی که خارج از حوزه اهداف مجله ارسال شوند، بدون داوری و با نظر سردبیر یا گروه دیبران مجله، از فرایند ارزیابی خارج خواهد شد.

۶- زبان رسمی نشریه فارسی است و مقاله باید دارای انشایی روان و از نظر دستور زبان و آیین نگارش فارسی خالی از اشکال بوده و سقف تعداد صفحات ۱۷ صفحه می‌باشد (بدون احتساب صفحه چکیده و منابع).

۷- در گروه نویسنده‌گان حتی یک عضو هیات علمی باید وجود داشته باشد.

۸- مشخصات نویسنده / نویسنده‌گان به جز در صفحه جداگانه‌ای با عنوان مشخصات نویسنده‌گان، نباید در هیچ قسمت دیگری از مقاله ذکر شود.

۹- از هر نویسنده تنها یک مقاله در فرآیند داوری قرار می‌گیرد و ارسال مقاله دوم تنها زمانی میسر است که مقاله اول تعیین تکلیف شده باشد.

۱۰- در صورت استفاده از پایان‌نامه یا رساله‌های دانشجویی، ذکر نام استاد راهنمای، عنوان رشته و نام دانشگاه مربوط، الزامی است و مقالات برگرفته از پایان‌نامه و رساله دانشجویان با نام استاد راهنمای، مشاوران و دانشجو به صورت توأم و با مسئولیت استاد راهنمای منتشر می‌شود.

۱۱- لازم است ساختار مقاله براساس فایل تمپلت (قابل دریافت از طریق سایت و سامانه نشریه) تنظیم و ارسال شود.

۱۲- ارجاعات داخل متن و فهرست منابع پایانی باید براساس شیوه نامه APA تنظیم شوند.

۱۳- هزینه‌های هر مقاله در مراحل مختلف از نویسنده‌گان دریافت خواهد شد که در سایت و سامانه نشریه، قابل مشاهده است.

۱۴- لازم به ذکر است پس از پذیرش علمی و نهایی مقالات، چکیده مبسوط انگلیسی، چکیده تصویری، ترجمه منابع، ترجمه جداول و شکل‌ها، جهت انتشار دریافت می‌شود.

دادران این شماره

فهرست

مقالات علمی

۵	نقش طرح‌واردهای ذهنی در تولید فضا (تقدیم‌گانه‌ی فضایی لوفور از منظر مکتب و یگوتسکیانی شناخت) بهزاد فرمهینی فراهانی، مظفر صرافی	پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران‌داد
۲۳	مدل پایایی آرایند پردازی در آموزش طراحی معماری با رویکرد نشانه شناختی (نمونه موردی: طراحی مسکن) مرضیه اعتمادی پور، سید جمال الدین مهدی نژاد	دانشگاه هنر اسلامی تبریز
۳۷	فرامطالعه مطالعات مرطبط با ساختار فضایی شهری و منطقه‌ای در ایران در بازه زمانی ۱۳۹۸-۱۳۸۰ ندا ملک زاده، هاشم داداش پور، مجتبی رفیعیان	دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان
۵۹	تبیین راهبردهای طراحی بیوفیلیک موثر بر سلامت بیماران ستری در بیمارستان‌ها غزال زارع، محسن فرضی، محمد بهاروند، محمدرضا منتوی	دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهری
۷۹	تبیین عوامل موثر بر ارتقاء «دلبستگی مکانی» ساکنین در مراکز محاذات معاصر مریم فخاری، ریما فیاض، مریم مهرآور	دانشگاه هنر اسلامی واحد اصفهان
۹۳	تعیین عوامل موثر بر ارتقاء «دلبستگی مکانی» ساکنین در مراکز محاذات معاصر (مورد مطالعه: محله کوی استانی شهر پرند) علی ریاحی دهکردی، مهدی منظرالحجج، مجتبی شریف نژاد	دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان
۱۱۱	تقویت مدل شاخص‌های مکانی یادگیری تجربی و کاربرد آن در طراحی محیط‌سازی نسرين کریمی، مرتضی خسروانی، ساحل دزپستد	دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه
۱۲۷	پژوهشی در ضرورت طراحی صنعتی کشور براساس ارائه مدل ساختاری تبلیغات در راستای بهبود ادراک دانش آموزان و ارتقاء کیفیت محیط سبز کالبد آموزشی (مطالعه موردی: دبیرستان‌های دخترانه شهر اصفهان) سیده مرضیه طبلانیان	دانشگاه هنر اصفهان
۱۴۱	توسعه شرکت‌های طراحی صنعتی کشور براساس ارائه مدل ساختاری تبلیغات ساز صفاری، حسن صادقی گانشی، عطا الله ابطحی، سید جمال الدین طبیبی، علی اکبر فرهنگی	دانشگاه هنر اسلامی تبریز
۱۵۷	قابلیت‌های پنهان در مزارع مسکون تاریخی نیاسر حسین راعی	دانشگاه علم و صنعت ایران
۱۷۵	مقایسه رویکرد دانشجویان کارشناسی رشته‌های مهندسی معماری و شهرسازی به «محله پایدار» (مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه شیراز) مریم روستا، سارا دانشمند	دانشگاه پیام نور
۱۹۱	بررسی تأثیر عوامل کالبدی و فعلیتی در ایجاد کیفیات حسی در پیاده‌راه‌های شهری (مطالعه موردی پیاده‌راه طاق‌بستان کرمانشاه) بهارک بهری ده مجذونی، محمد مهدی مقدسی، امید دزدار	دانشگاه علم و صنعت ایران
۲۰۷	اثرات هوشمندسازی فضای شهری بر ادراک شهروندان در شکل‌گیری قرارگاه‌های رفتاری (مطالعه موردی میدان هفت حوض تهران) کیانا هاشمی، راما قلمبیز درفولی	دانشگاه یزد
۲۲۱	بررسی و ارزیابی الگوهای معماری به منظور کاهش علائم بیماران مولتیپل اسکلروزیس (ام‌اس) مهدیه تنهائی اهری، محمد قمیشی	دانشگاه لیتكوهی
۲۳۷	تحلیل عوامل مؤثر در برآمده‌بیزی راپیدی گردنگری میراثی (مطالعه موردی: شهر تهران) حمدی قربانی، عبدالرضا رکن الدین افتخاری، شمس السادات زاهدی، سید سعید هاشمی	دانشگاه هنر اسلامی واحد اصفهان
۲۵۱	ارزیابی تأثیر عوامل محیطی بر رضایتمندی بیمار و همراه بیمار در اتفاق‌های استراحت بیمارستان‌های شهر تهران هانی حدادزادگان، زهرا سادات زمردیان، محمد تحصیلدوست، شادی جامی	دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان

ORIGINAL RESEARCH PAPER

Analysis of the effective factors on strategic planning of heritage tourism (Case study: Tehran city)*

Hamid Ghorbani^{1,**} , Abdoreza Roknaddin Eftekhari², Shams Sadat Zahedi³, Seyed Saeid Hashemi⁴

¹Ph.D. Candidate in Tourism Management, Department of Tourism Management, University of Science and Culture, Tehran, Iran.

²Professor, Department of Rural Planning, Faculty of Humanities, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran.

³Professor, Department of Management, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

⁴Associate Professor, Faculty Member of University Jihad, Tehran, Iran.

ARTICLE INFO

Article History:

Received	2019/03/25
Revised	2020/01/20
Accepted	2020/05/21
Available Online	2021/12/02

Keywords:

Strategic Planning
Heritage Tourism
Tehran City
SWARA Method

Use your device to scan
and read the article online

Number of References

36

Number of Figures

2

Number of Tables

3

Extended ABSTRACT

BACKGROUND AND OBJECTIVES: The dynamic tourism industry is an important tool for spatial development due to its high potential in offering employment opportunities and attracting capital. Therefore, the knowledge of tourism is important for economic dynamism and development at different scales. Heritage tourism is a kind of urban tourism, and the spatial strategic planning of heritage tourism is a coordinating process between internal resources and external opportunities of the region. Its purpose is to look through the strategic space viewpoint and determine the opportunities that can benefit the region. However, it has not been considered in the tourism planning policies of Tehran metropolis. In this regard, all available capacities and assets of Tehran in heritage tourism and culture through spatial linkages are not integrated, and there are no clear strategies for planning in this area. Meanwhile, Tehran has magnificent valuable historical and cultural monuments and has several thousand years of historical civilization and cultural support. This issue shows the importance of developing heritage tourism planning in Tehran. Optimal utilization of all capacities in a transparent, long-term, and sustainable framework based on an efficient strategic plan can play an important role in advancing the tourism development goals in Tehran and its introduction in the regional, national and global arenas. Due to the importance of the subject, this study aims to analyze the strategies proposed in the sustainable spatial, strategic plan of heritage tourism in Tehran and provide a model of strategic tourism planning.

METHODS: The present research is applied in terms of purpose and is mixed in terms of methodology. The required information and data were collected by documentary-bibliographic and field observation methods. In this study, in order to enumerate research strategies in the strategic tourism planning model, a legacy of available resources has been documented. The strategies identified by ten professors and Ph.D. students who have studied in the field of heritage tourism and are aware of the subject and environment of the study area were modified and, after saturating the opinion of experts on the comprehensiveness of the strategies, were selected as the final research strategies. After the strategy selection process, the multi-criteria decision making method and the SWARA method have been used to weigh and measure the importance of the strategies.

FINDINGS: In the present study, based on experts' opinions, four main factors and 28 strategies were introduced. Based on the research findings, these main strategies did not work in the same way in terms of their importance in the presented model. Among these, the strategy of laws with a final weight of 2.37 is the most important factor. Planning and management strategies and social strategies with 1.95 and 1.70 were in the second and third priority, respectively. Finally, the economic strategy with a final weight of 1.59 was identified as the least important strategy. The most important strategies among heritage tourism planning strategies in Tehran include providing incentive packages for the repair and restoration of historic buildings by the government with a final weight of 0.56 among the strategies of the laws, the strategy of supporting job creation and

Extended ABSTRACT

Increasing public income at the local community level with a final weight of 0.36; economic strategies; the strategy of protection of buildings and historical monuments with a final weight of 0.49; planning strategies and management, and the strategy of preventing damage to indigenous culture due to frequent encounters of tourists with different cultures with a weight of 0.42. Consequently, based on the quantitative and qualitative evaluation of research strategies and using theoretical foundations, and understanding the current situation of the study area, a suitable model of strategic planning of heritage tourism is presented.

CONCLUSION: According to the research findings and the strategic planning model of heritage tourism in Tehran, the most important factors affecting heritage tourism planning in Tehran are laws and regulations, management and planning, and social and economic factors, respectively. Each of these main factors is achieved through strategies. Obviously, addressing each of these strategies is essential for achieving the desired planning pattern, and simply paying attention to one without considering the other makes it difficult to understand the pattern. Suppose we follow the theoretical and empirical hierarchy of research. In that case, having an appropriate model of strategic planning to achieve sustainable development of heritage tourism becomes clear. Based on the results, the heritage tourism planning process using the following model includes several basic steps such as determining the factors of executive considerations in the field of laws and regulations and planning and management and environmental monitoring of the study area in terms of socio-economic effects of tourism on the host society. In this regard, the main factors of planning have been selected, and executive strategies have been presented in line with each factor. The first step in this model is to determine the strategies of laws and regulations related to historical attractions and then plan and manage them properly using the defined strategies and implement these strategies by applying techniques and strategies to measure and analyze the social and economic effects of tourism development. Drawing this pattern determines how heritage tourism can move towards a better future. Finally, it can be concluded that Tehran city, due to its many capabilities and attractions, valuable historical monuments and political-administrative position, and its capital, can become a suitable context for tourists and become a heritage tourism hub of the country and the region with proper planning.

HIGHLIGHTS:

- Identify the axes affecting strategic planning in the development of heritage tourism (laws and regulations, planning and management, social and economic) and prioritize them.
- Applying SWARA method in strategic planning of heritage tourism.
- Develop a strategic planning model for the development of heritage tourism.

ACKNOWLEDGMENTS:

This research did not receive any specific grant from funding agencies in the public, commercial, or not-forprofit sectors.

CONFLICT OF INTEREST:

The authors declared no conflicts of interest.

COPYRIGHTS

©2021 The author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, as long as the original authors and source are cited. No permission is required from the authors or the publishers. (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

HOW TO CITE THIS ARTICLE

Ghorbani, H.; Rokneddin Eftekhari, A.; Zahedi , SS.; Hashemi, SS., (2021). Analysis of the effective factors on strategic planning of heritage tourism (Case study: Tehran city). *Journal of Iranian Architecture & Urbanism*, 12(1): 237-250.

تحلیل عوامل مؤثر در برنامه‌ریزی راهبردی گردشگری میراثی (مطالعه موردی: شهر تهران)*

حمید قربانی^{۱،۲**}, عبدالرضا رکن الدین افتخاری^۲, شمس السادات زاهدی^۳, سید سعید هاشمی^۴

۱. دانشجوی دکتری مدیریت گردشگری، گروه مدیریت گردشگری، دانشگاه علم و فرهنگ، تهران، ایران.

۲. استاد، گروه برنامه‌ریزی روزتایی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.

۳. استاد، گروه مدیریت، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

۴. دانشیار، عضو هیات علمی جهاد دانشگاهی، تهران، ایران.

چکیده

مشخصات مقاله

گردشگری میراثی به عنوان گردشگری فرهنگی و موتور محركه توسعه مناطق از مهم‌ترین مواردی است که نیازمند اتخاذ برنامه‌های راهبردی برای توسعه مناطق با پتانسیل‌ها و شرایط بومی منطقه است. در چارچوب این برنامه‌ریزی، نیاز است تا تمامی ظرفیت‌ها و دارایی‌های موجود در حوزه گردشگری میراثی از طریق پیوندهای فضایی به صورتی یکپارچه شناسایی شود و به نقش و جایگاه متعدد و متفاوت بازیگران اصلی در توسعه این نوع گردشگری و همین‌طور مقررات اتخاذ شده از سوی آن‌ها توجه ویژه‌ای داشت تا بتوان عوامل مؤثر در برنامه‌ریزی راهبردی این نوع گردشگری را شناسایی کرد. از این‌رو هدف این پژوهش، بررسی عوامل مؤثر بر برنامه‌ریزی راهبردی گردشگری میراثی در شهر تهران می‌باشد تا با استفاده از آن بتوان الگوی برنامه‌ریزی راهبردی توسعه گردشگری میراثی شهر تهران را ارائه داد. روش پژوهش، آمیخته و از طریق مطالعات اسنادی و کتابخانه‌ای داده‌های موردنیاز جمع‌آوری شده است. جامعه آماری پژوهش گروه خبرگان در نظر گرفته شده است. برای ارزیابی میزان اهمیت راهبردهای شناسایی شده پژوهش از مدل سوارا استفاده شده است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که محورهای راهبردی قوانین با وزن نهایی ۰/۹۵، راهبردی برنامه‌ریزی و مدیریت با وزن نهایی ۰/۹۵، راهبردی اجتماعی با وزن نهایی ۰/۷۱ و راهبردی اقتصادی با وزن نهایی ۰/۵۹ به ترتیب مهم‌ترین عوامل اصلی در تحقق توسعه گردشگری میراثی شهر تهران می‌باشند و در میان راهبردهای محور قوانین راهبرد ارائه بسته‌های تشویقی برای تعمیر و مرمت ابیه‌های تاریخی از طرف دولت، در میان راهبردهای اقتصادی، راهبرد حمایت از ایجاد اشتغال و افزایش درآمد عمومی در سطح جامعه محلی، در میان راهبردهای محور برنامه‌ریزی و مدیریت، راهبرد حفاظت از ابنيه و آثار تاریخی و در میان راهبردهای محور اجتماعی، راهبرد جلوگیری از آسیب دیدن فرهنگ بومی در اثر برخوردهای مکرر گردشگران با فرهنگ‌های متفاوت، مهم‌ترین راهبردها در میان راهبردهای برنامه‌ریزی گردشگری میراثی شهر تهران می‌باشند.

نکات شاخص

- شناسایی محورهای مؤثر بر برنامه‌ریزی راهبردی در توسعه گردشگری میراثی (قوانین و مقررات، برنامه‌ریزی و مدیریت، اجتماعی و اقتصادی) و اولویت‌بندی آن‌ها.
- بکارگیری روش سوارا در برنامه‌ریزی راهبردی گردشگری میراثی.
- تدوین الگوی برنامه‌ریزی راهبردی برای توسعه گردشگری میراثی.

نحوه ارجاع به مقاله

قربانی، حمید؛ رکن الدین افتخاری، عبدالرضا؛ زاهدی، شمس السادات و هاشمی، سید سعید. (۱۴۰۰). تحلیل عوامل مؤثر در برنامه‌ریزی راهبردی گردشگری میراثی (مطالعه موردی: شهر تهران)، نشریه علمی معماری و شهرسازی ایران، ۱۲(۱)، ۲۳۷-۲۵۰.

* این مقاله برگفته از رساله دکتری نویسنده نخست با عنوان «تحلیل عوامل مؤثر در برنامه‌ریزی راهبردی گردشگری میراثی، مطالعه موردی: شهر تهران» می‌باشد که به راهنمایی نویسنده دوم و مشاوره نویسنده سوم و چهارم در دانشگاه علم و فرهنگ انجام گرفته است.

** نویسنده مسئول

تلفن: ۰۰۹۸۹۱۲۳۸۴۳۷۵۶

پست الکترونیک: ghorbani_55@yahoo.com

منافع اقتصادی و توسعه برای هر منطقه داشته باشد (20: 2002: Vincent & Thompson, 2002); که این امر در چارچوب رویکرد برنامه‌ریزی راهبردی گردشگری تحقق پیدا می‌کند.

برنامه‌ریزی راهبردی فضایی گردشگری میراثی، فرآیندی هماهنگ‌کننده بین منابع داخلی و فرسته‌های خارجی منطقه می‌باشد و هدف آن نگریستن از درون پنجره راهبردی فضایی و تعیین فرسته‌هایی است که منطقه از آن‌ها سود ببرد یا به آن‌ها پاسخ دهد که این امر در سیاست‌گذاری‌های برنامه‌ریزی گردشگری کلان‌شهر تهران مورد توجه قرار نگرفته است. در این زمینه، تمامی ظرفیت‌ها و دارایی‌های قابل عرضه کلان‌شهر در حوزه گردشگری میراثی و فرهنگی از طریق پیوندهای فضایی به صورت یکپارچه برنامه‌ریزی نشده و به بازیگران متعدد و متفاوت توسعه این نوع گردشگری توجه نشده و راهبردهای کارآمد برای برنامه‌ریزی در این حوزه مشخص نیست.

شهر تهران آثار ارزشمند تاریخی و فرهنگی باشکوهی دارد و از پشتوانه تاریخی - تمدنی و فرهنگی چند هزار ساله‌ای بخوردار است ولی متناسب با آن در حوزه توسعه صنعت گردشگری میراثی، برنامه‌ریزی مطلوب و کارآمدی صورت نگرفته است. این مسئله اهمیت تدوین برنامه‌ریزی توسعه گردشگری میراثی در شهر تهران را نشان می‌دهد. از این‌رو بهره‌برداری بهینه از جمیع ظرفیت‌ها در چارچوبی شفاف، بلندمدت و پایدار بر اساس برنامه راهبردی کارا می‌تواند در راستای پیشبرد اهداف توسعه گردشگری شهر تهران و معرفی آن در عرصه منطقه‌ای، ملی و جهانی، نقش مهمی را ایفا نماید. این تحقیق به دنبال واکاوی راهبردهای مطرح در برنامه راهبردی فضایی پایدار گردشگری میراثی در شهر تهران و ارائه الگوی از برنامه‌ریزی راهبردی گردشگری است و در این راستا به دنبال پاسخ‌گویی به سؤال زیر است: چه عواملی برنامه‌ریزی راهبردی گردشگری میراثی شهر تهران را تحت تأثیر قرار می‌دهد و مهم‌ترین عوامل مؤثر بر مدیریت کارآمد توسعه گردشگری میراثی شهر تهران کدام‌اند؟

پیشینه تحقیق

بررسی سوابق تحقیق با حوزه گردشگری و راهبردهای آن نشان می‌دهد که تحقیقاتی در این زمینه انجام شده است که در ادامه مهم‌ترین تحقیقات مرتبط با حوزه گردشگری و به ویژه راهبردهای برنامه‌ریزی توسعه گردشگری آورده می‌شود:

احمدی دهکاء و تردست (۱۳۹۸) در پژوهشی به تدوین استراتژی‌های توسعه گردشگری پایدار (منطقه ۱۲ شهر تهران) با رویکرد مدل‌سازی ساختاری - تفسیری پرداخته‌اند. نتایج نشان داده است که عامل‌های تدوین سیاست‌های کلی و منطقه‌ای روشن در حوزه گردشگری جهت جذب

مقدمه

صنعت پویای گردشگری با توجه به پتانسیل بالای خود در ایجاد اشتغال و سرمایه و نیز جابجایی جمعیت و امکانات نقش مهمی در توسعه فضایی ایفا می‌کند و در بسیاری از کشورهای جهان به Creaco (2003: 145) و Querini (2006: 78) دار، ابزاری مهم منطقه‌ای و سیاست‌های فضایی در قیاس کلان و خرد (Cooke et al., 2006: 78) برای توسعه فضایی محسوب می‌شود و امروزه بخش مهمی از فعالیت‌های اقتصادی و تولیدی کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه را در برگرفته است (UNWTO Tourism Highlights, 2007). بر اساس پیش‌بینی کارشناسان اقتصادی دنیا، صنعت گردشگری از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۰ می‌تواند از سودآورترین صنایع جهان باشد و حتی از صنعت نفت و انومبیل هم پیشی گیرد و در شمار سه صنعت عمده جهان محسوب می‌شود (Farhadikhah et al., 2014: 154) علاوه بر آن کنش‌های فرهنگی نیز در فرآگرد گردشگری شکل می‌گیرد که می‌تواند به تداوم و پایداری فرهنگ بومی کمک کند (Ibrahim, 2006: 82). براین مبنای شناخت از گردشگری برای پویایی اقتصادی و نیل به توسعه در مقیاس‌های مختلف اهمیت دارد.

مدیریت در گردشگری به دلیل ماهیت خدمات محور آن، از اهمیت بسیاری بخوردار است (Torab Ahmadi and Ziae, 2013: 78) در این راستا توسعه گردشگری شهری شایسته است در چارچوب راهبردهای مطلوبی شکل گیرد تا بر مبنای آن خطمنشی و سیاست‌های مناسبی برای توسعه گردشگری در نظر گرفته شود که مانع بخورد منافع گردشگری و دیگر کارکردهای شهری گردد. چراکه تجربه نشان داده است هر کجا گردشگری به طور اتفاقی و بدون برنامه‌ریزی و راهبرد مشخص توسعه یابد، مشکلات زیست‌محیطی و اجتماعی متعددی به وجود می‌آورد و در درازمدت، مشکلات گردشگری بیش از فوایدش می‌شود (Rokn al-Din Eftekhari & Mahdavi, 2006: 3) بنابراین گردشگری، همانند هر کارکرد نظامند دیگر، نیازمند برنامه‌ریزی قوی است تا ضمن استفاده مطلوب از فرسته‌های موجود با غلبه بر محدودیت‌ها و تنگناهای مدیریت راهبردی فضایی گردشگری میراثی، الگویی از برنامه‌ریزی راهبردی گردشگری در شهرهای تاریخی به دست آورده که با اتخاذ و اجرای راهبردهای پایدارساز محیط، بازار و جامعه میهمان و میزبان بتواند استمرار فعالیت‌های گردشگری را در محیط‌های تاریخی به نحوی مدیریت نماید که این میراث شهری توان بقای خود را در طول زمان داشته باشد. در این راستا برای دستیابی به پایداری، مدیران گردشگری، نیازمند تدوین راهبردی هستند که یکپارچگی بوم‌شناختی را حفظ کند و

عنوان مدل استراتژی توسعه گردشگری پایدار در منطقه گردشگری جاکارتا پرداخته‌اند. هدف از این پژوهش طراحی مدلی از استراتژی‌های توسعه گردشگری است که بتواند مشکلات زیستمحیطی که پایداری منابع گردشگری و رفاه اقتصادی جوامع محلی را به خطر انداخته‌اند را، کاهش دهد. این مقاله از مفاهیم مدیریت استراتژیک و رویکرد تدوین چارچوب تحلیلی و مدل سواد استفاده کرده است. نتایج نهایی مقاله یک مدل راهبردی توسعه پایدار گردشگری را برای جاکارتا معرفی می‌کند تا برای همه ذینفعان در حوزه‌های مختلف مفید باشد.

نورهاسیما و همکاران در سال ۲۰۱۴، در مقاله‌ای تحت عنوان (گردشگری میراث فرهنگی در مالزی: مسائل و چالش‌ها)، به این نتایج رسیدند که بهمنظور حفظ منابع و دارایی‌های میراث فرهنگی در مالزی، یک سیستم و یا مدیریت، با در نظر گرفتن همه مسائل و چالش‌ها نیازمند به توسعه می‌باشند، به طوری که یک فرآیند تصمیم‌گیری قابل اعتماد برای بهینه‌سازی ارزش میراث فرهنگی صنعت گردشگری در مالزی ایجاد شود. هدف این مقاله در کل می‌توان این‌چنین بیان نمود که به یک مرور کلی درباره وضعیت و مسائل و چالش‌های گردشگری میراث فرهنگی در مالزی پرداخته شده است.

کارود و افیال در سال ۲۰۰۰، در مقاله‌ای تحت عنوان (مدیریت گردشگر میراثی با استفاده از یک نظرسنجی دلفی از صاحبان و مدیران تاریخی، سازمان‌های میراث فرهنگی، مشاوران و دانشگاهیان در سراسر انگلستان)، به بررسی محدودیتها و الزامات مربوط به مدیریت طولانی مدت از جاذبه‌های میراثی ساخته شده پرداخته‌اند. در این مقاله سه مسئله اساسی مورد بررسی قرار گرفت، عواملی که بر تصمیمات مربوط به ورود گردشگران مربوط می‌شود، برداشت مدیران به عنوان نقش مهم و مؤثر در جاذبه‌های گردشگری میراثی، نقش سازمان‌های دولتی در بودجه مدیریت گردشگری و برنامه‌های حفاظت از میراث فرهنگی، این مقاله به اهمیت این مسائل در ارزیابی استراتژی‌های بالقوه برای رسیدن به سمت ثبات گردشگری پرداخته است.

بررسی پژوهش‌ها در زمینه شناسایی عوامل مؤثر بر برنامه‌ریزی راهبردی گردشگری میراثی شهر تهران نشان‌دهنده کوتاهی مطالعات علمی درباره عوامل مؤثر و زمینه‌ساز توسعه گردشگری میراثی شهر تهران، در قالب ارائه راهبردها و یک الگو از برنامه‌ریزی راهبردی گردشگری میراثی است. در این راستا مقاله حاضر قصد دارد تا مهم‌ترین عوامل و راهبردهای تأثیرگذار در برنامه‌ریزی گردشگری میراثی در شهر تهران را بررسی و با استفاده از روش سوارا مورد سنجش قرار دهد و درنهایت یک الگویی از برنامه‌ریزی راهبردی را ارائه دهد، از این جهت به عنوان نخستین پژوهش کاربردی در حیطه برنامه‌ریزی راهبردی گردشگری میراثی برای شهر تهران می‌باشد.

گردشگر، ارتقاء سطح فرهنگ مردم در راستای برخورد و پذیرش گردشگر، افزایش سطح امنیت عمومی جامعه از تأثیرگذارترین عوامل توسعه گردشگری پایدار در منطقه به حساب می‌آیند.

رومیانی و همکاران (۱۳۹۹)، در پژوهشی با استفاده از مدل استراتژیک SOAR به ارائه برنامه‌ریزی راهبردی فضایی توسعه پایدار مقاصد گردشگری روسایی در شرق استان مازندران پرداخته است. نتایج تحقیق نشان داده است که مهم‌ترین راهبردهای اجرایی از نظر ذینفعان به ترتیب، برگزاری همایش‌ها و نشستهای توسعه سرمایه‌گذاری در گردشگری روسایی با میانگین رتبه‌ای ۶۴/۷۸ تقویت زیرساخت کالبدی (راههای ارتباطی) و بروز کردن مشکلات مرتبط با موانع محیطی (تپوگرافی، شب و ارتفاع) گردشگری با میانگین رتبه‌ای ۳۲/۷۸ و دستیابی به عوامل مؤثر بر رضایت گردشگران خارجی که مستلزم ارزیابی مستمر، شناسایی، دسته‌بندی و تحلیل مجموعه نیازها، انتظارات و ادراکات گردشگران با میانگین رتبه‌ای ۱۰/۸۷ که اولویت اول تا سوم را به خود اختصاص داده‌اند.

ضیایی و همکاران (۱۳۹۴)، در پژوهشی به شناسایی و تعیین ابعاد الگوی مدیریت گردشگری شهر تهران پرداخته‌اند. نتایج به دست آمده نشان داده است که عوامل تأثیرگذار بر الگوی مدیریت گردشگری شهر تهران، در سه بعد ساختاری، محیطی و محتوایی قرار می‌گیرند و طراحی الگوی سه‌بعدی مدیریت گردشگری شهری مبتنی بر الگوی سه‌شاخگی، می‌تواند مبنایی مناسب برای سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی گردشگری شهر تهران باشد.

امامی و یاسوری (۱۳۹۳)، در مقاله‌ای تحت عنوان، (نقش مدیریت شهری در توسعه راهبردی گردشگری نمونه مورد شهر رشت)، به این نتایج دست یافته‌اند که رهیافت‌های مؤثر بر این فرآیند با توجه به مدل SWOT، بیانگر آن است که ضعف و بی‌ثباتی در مدیریت، ضعف تبلیغات و ناهمانگی سازمان‌های مرتبط در زمینه گردشگری با مردم، کمبود امکانات و زیرساخت‌ها از علل اصلی توسعه‌نیافتدگی گردشگری در شهر رشت می‌باشد.

بروجنی و توحیدلو (۱۳۹۰) در پژوهشی تحت عنوان الگوی مدیریت اثربخش گردشگری (مورود مطالعه: مقصد مذهبی مشهد) به این نتایج رسیدند که از مقایسه الگوهای موجود مدیریت مقصد مدل کراج و ریچی (۲۰۰۳) بیش از سایر مدل‌ها متناسب با تحقیق تشخیص داده شد و طبق نتایج حاصل از پرسشنامه از خبرگان بین وضع مطلوب و وضع موجود در تمامی شاخص‌های مورد تحقیق، در شهر مشهد فاصله وجود دارد و باید تمهداتی اخذ شود. یوهانس و همکاران (۲۰۱۷) به پژوهشی تحت

مبانی نظری

گردشگری میراثی فعالیتی است که حاصل تعامل بین گردشگر، عرضه‌کننده و مکان میراث است (Briedenhann & Wickens, 2004: 74). مرور گفتمان‌های اخیر در حوزه پست مدنیستی نشان از توجهات جدی و علاقه‌مندی‌های فزاینده به این نوع گردشگری توسط گروه‌های مختلف جامعه دارد میراثی باید در ک عمیقی نسبت به شناخت نیازهای گردشگر و در ک آنچه میراث فرهنگی عامل رفع این نیاز است، به وجود آید. همچنین نیازهای عرضه‌کننده و اینکه نیازهای یک مکان میراث در حوزه گردشگری میراثی کدام‌اند؟ صورت گیرد.

در حالت کلی می‌توان نیازهای گردشگر میراثی را در قالب سه هدف عمده تقسیم‌بندی نمود:

۱- انتخاب مقصدی باهدف اولیه لذت بردن از بنایها، مجموعه‌ها و اماکن تاریخی و میراثی به عنوان محصول فرهنگی که مدنظر است.

۲- کنجکاوی پیرامون فرهنگ‌های مختلف، تمایل به تجربه کردن چیزی متفاوت از حوزه‌های معمولی گردشگری و جمع‌آوری اطلاعات و تجربیات نو تا نیازهای فرهنگی آن‌ها را تأمین کرده و بر اطلاعاتشان در ارتباط با میراث تاریخی بیفزاید.

۳- انتخاب مقصدی مبتنی بر مطالعات علمی در ارتباط با اهداف خود (مردم‌شناسی و نسب‌شناسی، زبان‌آموزی، آموزش‌های فرهنگی، اقتصاد و ...) و یادگیری عمیق در مضامین فرهنگی، نمادین، معنوی یا تاریخی که فراتر از یک نیاز متعارف بوده و تنها مختص تعداد کمی از گردشگران می‌باشد (Abbaszadeh et al, 2015: 83).

موضوع مهم بعدی در خصوص تأمین نیازهای گردشگران میراثی با رویکرد حفاظت فعال، برآورده ارزیابی ارزش‌های آثار میراثی است. برابر واکاوی متون، نخستین شرط موفقیت هر شهر در توسعه گردشگری، وجود اندیشه راهبردی و پذیرش گردشگری به عنوان حق شهرنشی و مدیریت عاقلانه و مدبرانه در عرصه‌های اجتماعی- سیاسی، فرهنگی- و زیرساخت‌های مناسب شهری است. دومین شرط برای تضمین موفقیت سیاست توسعه گردشگری شهری، تنسیق و آمایش جاذبه‌های شهر و ایجاد تسهیلات و امکاناتی است که دسترسی به جاذبه‌ها را بیش از پیش آسان سازد (Dividal, 2009: 15).

درواقع، فضای گردشگری شهری، فضایی است که منابع گردشگری در آن وجود دارد از جمله اینکه فضای گردشگری جزء جدایی‌ناپذیر ساختار فضایی شهر در ادوار مختلف تاریخ شهر است. از این رو همچون ساخت کلی شهر، تابع شرایط اقتصادی- اجتماعی بوده و در هر جامعه و فرهنگی به شکل‌های گوناگون (Taqvae & Safarabadi, 2012: 12) تجلی نموده است.

- گردشگری یک بخش اقتصادی- فضایی است که دارای آثاری بر سایر فعالیت‌های اقتصادی است و از آن‌ها نیز تأثیر می‌پذیرد؛
- خلاقیت لازم برای توسعه پایدار در زمینه گردشگری نیازمند استفاده از تخصص و تجارب افراد در زمینه‌های تخصصی مختلف است؛
- برتر بودن هر چیز در حال طبیعی، از اصول مهم در توسعه پایدار گردشگری است؛
- اصل سیاست و قدرت، درگذر زمان وضعیت جهانی تغییر کرده و موجب نابرابری‌هایی بین کشورهای غنی و فقیر شده است در بحث توسعه پایدار گردشگری این نکته را باید در ذهن داشت که پایداری برای چه کسی جستجو می‌شود (Ranjbarian, 2003: 175).

در این چارچوب است که برای تحقق توسعه پایدار گردشگری سه رویکرد همه‌جانبه نگر و کل گرا، آینده‌نگر و مساوات گرا مورد توجه قرار می‌گیرد؛ رویکرد اول بر این باور است که توسعه هنگامی پایدار است که در بستر سیاسی، اقتصادی و اکولوژیک ملاحظه گردد. در رویکرد دوم، برآورد احتیاجات کنونی گردشگران، جامعه میزان و بهمواءزات آن محافظت از محیط‌زیست و حفظ فرصت‌های برابر برای آیندگان مطرح است و در رویکرد سوم، مساوات درون نسلی و فرا نسلی در استفاده از امکانات، داده‌ها و منابع موردنظر است (Tolaei, 2007: 142). در گوهای مدیریتی و برنامه‌ریزی راهبردی فضایی گردشگری هر سه این اصول و مبانی در کانون توجه قرار دارد. درواقع برنامه‌ریزی مدیریت راهبردی گردشگری، یک تصویر کلی از گردشگری با افق دید بلندمدت و بهصورت پلی بین گذشته، حال و آینده مهیا می‌سازد (Masoumi, 2009: 132). اهم محورهای مطرح در برنامه‌ریزی راهبردی مشتمل بر هدایت فعالیت‌های گردشگری، نحوه اعمال آن و چرایی و توجیه آن‌ها با توجه به حفاظت‌های زیست‌محیطی و کاهش اثرات مخرب و جلوگیری از ساخت و سازهای بی‌رویه است.

راهبردهای شناسایی شده توسط ۱۰ نفر از اساتید و دانشجویان مقطع دکتری که در زمینه گردشگری میراثی تاکنون مطالعه داشته‌اند و با موضوع و محیط محدوده موردمطالعه آگاهی دارند مورد جرح و تعديل قرار گرفتند و بعد از اشباع نظر خبرگان در مورد جامع بودن راهبردها به عنوان راهبردهای نهایی پژوهش انتخاب گردیدند (جدول ۱). بعد از طی فرآیند انتخاب راهبردها از روش تصمیم‌گیری چند شاخصه برای وزن دهی و سنجش میزان اهمیت راهبردها استفاده شده است تا محتمل‌ترین و واقع‌گرایانه‌ترین نتیجه برای آن‌ها حاصل گردد. برای این منظور و برای تجزیه و تحلیل داده‌های به دست آمده، از روش SWARA استفاده شده است. روش سوارا یا تحلیل نسبت ارزیابی وزن دهی تدریجی یکی از روش‌های تصمیم‌گیری چند شاخصه است که هدف آن محاسبه وزن معیارها و زیرمعیارها است. برای وزن دهی به راهبردها و روش سوارا، از گروه خبرگانی که در شناسایی راهبردها از نظرت آن‌ها استفاده شد، بهره گرفته شده است. با جمع‌بندی تمامی راهبردهایی که در ادبیات برنامه‌ریزی راهبردی گردشگری میراثی مرور شد، مهم‌ترین راهبردهای الگوی مطلوب به شرح جدول (۱)، مستندسازی شده‌اند.

روش سوارا یکی از جدیدترین روش‌هایی است که در سال ۲۰۱۰ توسط کرسولین و همکارانش ابداع شده و تصمیم‌گیرنده را قادر می‌سازد تا به انتخاب Kersuliene et al., 2010 ارزیابی و وزن دهی شاخص‌ها بپردازد (Kersuliene et al., 2010). مهم‌ترین مزیت این روش نسبت به سایر روش‌های مشابه، توان آن در ارزیابی دقیق نظر خبرگان درباره شاخص‌های وزن داده شده در طی فرآیند روش می‌باشد (همان). علاوه بر این خبرگان می‌توانند با یکدیگر مشورت کرده و این مشورت نتایج حاصله را نسبت به دیگر روش‌های MCDM دقیق‌تر می‌کنند (Dehnavi et al., 2015). مراحل انجام وزن دهی با استفاده از روش سوارا مطابق گام‌های زیر است (Kersuliene & Turskis, 2011).

۱. گام اول: مرتب کردن شاخص‌ها

ابتدا شاخص‌های مدنظر تصمیم‌گیرنده‌گان به عنوان شاخص‌های نهایی و بر اساس درجه اهمیت، انتخاب و مرتب می‌شوند. براین اساس، مهم‌ترین شاخص‌ها در رده‌های بالاتر و شاخص‌های کم‌اهمیت‌تر در رده‌های پایین‌تر قرار می‌گیرند.

۲. گام دوم: تعیین اهمیت نسبی هر شاخص (S_i)

در این مرحله باید اهمیت نسبی هریک از شاخص‌ها نسبت به شاخص مهم‌تر قبلی مشخص شود که در فرآیند روش سوارا این مقدار با Z_i نشان داده می‌شود.

۳. گام سوم: محاسبه ضریب K

ضریب K که تابعی از مقدار اهمیت نسبی هر

توجه به جاذبه‌های گردشگری، مطالعه در خصوص ماهیت ویژه اماكن گردشگری، تسهیلات حمل و نقل، دسترسی گردشگران و نگرش گردشگران در ارزیابی جامعه مقصد از جمله محورهای مطالعاتی مطرح در این نوع برنامه‌ریزی مدیریت است (Montazeri & Barati, 2014: 44).

از نظر اینسکیپ کاربرد برنامه‌ریزی راهبردی در شهرهای تاریخی با آثار و ارزش‌های میراثی مؤثث و سازنده‌تر است چراکه در این گونه شهرها مشارکت جامعه میزبان در فرآیند برنامه‌ریزی، آگاهی از گرایشها و نظرات آن‌ها پیرامون توسعه گردشگری و نیز برنامه‌ریزی بر اساس نقاط قوت و ضعف، تهدیدها و فرصت‌ها می‌تواند راهگشای مدیریت توسعه پایدار گردشگری شهری در این نواحی باشد (Inscape, 2016: 242).

فرایند برنامه‌ریزی گردشگری شهرهای تاریخی و میراثی شامل ۵ گام اساسی است:

۱. تعیین سیاست‌های اصلی در زمینه برنامه‌ریزی و مدیریت منابع.

۲. به کارگیری رویکردهای حفاظت زیست‌محیطی و فرهنگی از منابع و ایجاد تعادل میان حفاظت و استفاده بازدیدکنندگان.

۳. به کارگیری فرآیند تکنیک‌ها و اصول برنامه‌ریزی شامل؛ تعیین ظرفیت تحمل محدوده میراثی، تحلیل اثرات اجتماعی و فرهنگی گردشگری بر جامعه میزبان، تعیین اثرات زیست‌محیطی گردشگری، پیش‌بینی نوع و میزان تسهیلات و خدمات گردشگری بر اساس نوع استفاده بازدیدکنندگان در چارچوب گرایش‌های حفاظتی، تعیین ابنيه حساس و شکننده و راهنمای چندزبانه گردشگران برای بازدید از سایت و

۴. مدیریت و سازمان‌دهی استفاده بازدیدکنندگان

۵. مدیریت پیوسته منابع و جاذبه‌ها (same: 242).

بر این اساس با توجه به موانع سازمانی و عدم مدیریت یکپارچه گردشگری، ضعف استفاده از مشارکت‌های مردمی در مدیریت توسعه گردشگری از جمله ضروریات بازنگری در مدیریت گردشگری است (Chag Yai Gay, 2003: 362).

روش تحقیق

پژوهش حاضر از حیطه هدف کاربردی و از نظر روش در زمرة تحقیقات آمیخته است. جمع‌آوری اطلاعات و داده‌های مورد نیاز به روش اسنادی - کتابخانه‌ای و میدانی بوده است. به گونه‌ای که در مطالعات مربوط به مبانی نظری از شیوه اسنادی و داده‌های مربوط به یافته‌ها از ابزار پرسشنامه و نظرات کارشناسان و خبرگان بهره گرفته شده است. در این پژوهش به منظور احصاء راهبردهای پژوهش در الگوی برنامه‌ریزی راهبردی گردشگری میراثی، از منابع موجود و در دسترس، مستندسازی شده است.

Table 1. Documenting common strategies in strategic planning of heritage tourism in Tehran

Strategic Axes	Strategies
Laws	<ul style="list-style-type: none"> - Formulation of regulations to prevent construction in the area of historical monuments (Judith ruetsche: 2006); - Providing incentive packages for repair and restoration of historical buildings by the government (Inscape, 2007); - Licensing of buildings that are in accordance with the indigenous architecture/
Economic	<ul style="list-style-type: none"> - Supporting job creation and increasing public income at the local community level (Mc Intryre, 1993 & Harssel, 1994); - Encouraging the inflow of foreign capital and investment into the city (Mc Intryre, 1993 & Harssel, 1994); - Preventing cost increases in infrastructure usage (Colantonio & Potter, 2006; Lea, 1998); - Avoiding the underdevelopment of city-level infrastructure and focusing on tourism-related infrastructure (Mc Intryre, 1993 & Colantonio & Potter, 2006); - Planning to increase the number of employees in tourism-related activities (Lanza et al, 2005; Divald Ajal: 2009; Harssel, 1994); - Preventing capital flight and making many tourism benefits inaccessible to indigenous peoples (Gee, 1994 & Lea, 1998); - Management of rents and prices in historical areas that have increased in price due to the growth of commercial land uses; - Paying attention to the host community and supporting them in the face of rising real estate rents to prevent the demise of traditional trade networks as an important heritage tourism attraction (Inscape, 2007; Colantonio & Potter, 2006)/
Planning and Management	<ul style="list-style-type: none"> - Active protection of buildings and monuments and prevention of damage due to overcrowding (Colantonio & Potter, 2006 & Csapó, 2012); - Implementing pedestrian-oriented design in historical areas; - Balancing land use with the approach of preventing the change of historic building and its function; - Branding the city as a tourism hub (Mc Intryre, 1993); - Development of tourism organizations and increase of recreational spaces (Judith ruetsche, 2006) and (Lanza et al, 2005: 87); - Development of suitable urban infrastructure for the growth of the tourism sector (Judith ruetsche, 2006: 117) (Harssel, 1994); - Optimal use of tourism facilities; - Organizing and controlling the flow of visitors and tourists; - Traffic control and management and support for the implementation of the pedestrian-oriented design of historical area of the city; - Prediction parking of cars and tourist buses near pedestrian areas/
Social	<ul style="list-style-type: none"> - Preventing Indigenous culture from being damaged by frequent encounters of tourists with different cultures (Colantonio & Potter, 2006) (Gee, 1994); - Strengthen local traditions and indigenous culture through permanent education and publicity and institutionalize it; - Promoting public vitality and happiness through the development of public festivals and street programs with a large tourist presence (Briedenhann & Wickens, 2004 & Mc Intryre, 1993); - Creating better work and social opportunities that reduce social inequalities and increase women's presence in society (Mc Intryre, 1993); - Preventing conflict between members of the local community due to the influence of different cultures through various educational and cultural programs (Gee, 1994); - Encouraging the growth of indigenous residents' communication with tourists (Khaksari et al, 2013; Mc Intryre: 1993); - Monitoring and preventing conflicts between old and new residents of the city based on planning and culture building (Colantonio & Potter, 2006)/

از نظر اندازه نیز از جمله کلان شهرهای دارای رتبه مناسب در جهان محسوب می‌گردد. این شهر پایتخت سلسله پادشاهی قاجار، پهلوی و نیز پایتخت جمهوری اسلامی بوده است که این مرکزیت سیاسی و نیز تاریخی، هویتی تاریخی منحصر به فردی به این شهر داده است. به همین خاطر در این شهر اماکن و بناهای ارزشمند متعددی که بجا مانده از تاریخ پر فراز و نشیب آن است، قرار دارند.

علاوه بر این، ری باستان با قدمتی در مقیاس هزاره‌ها، امروزه بخشی از کلان شهر تهران محسوب می‌گردد که دارای تاریخی کهن و نیز اسطوره‌ای است. براین اساس تهران دارای جاذبه‌های تاریخی، موزه‌ها، فرهنگسراها، هتل‌ها و... بسیاری است که همه این‌ها می‌توانند کار کردن گردشگری میراثی این شهر را تقویت کرده و پتانسیل‌های فراوانی را جهت توسعه این گونه گردشگری در اختیار مدیریت شهری قرار دهد. این کلان شهر نسبت به ۱۴ کلان شهر دیگر کشور سهم بیشتری از گردشگران را به خود اختصاص داده است، به گونه‌ای که با جذب ۶۴/۴

شاخص است با استفاده از رابطه ۱ محاسبه می‌شود.

$$K_j = S_j + 1 \quad (1)$$

• گام چهارم: محاسبه وزن اولیه هر شاخص وزن اولیه شاخص‌ها از طریق رابطه ۲ محاسبه می‌شود. در این زمینه باید توجه داشت که وزن شاخص نخست که مهمنترین شاخص است برابر یک در نظر گرفته می‌شود.

$$W_i = \frac{W_{i-1}}{W_j} \quad (2)$$

• گام پنجم: محاسبه وزن نرمال نهایی در آخرین گام از روش سوارا، وزن نهایی شاخص‌ها که وزن نرمال شده نیز محسوب می‌شود، از طریق رابطه ۳ محاسبه می‌گردد.

$$q_i = \frac{W_i}{\sum W_j} \quad (3)$$

محدوده مورد مطالعه

شهر تهران، پایتخت ۲۵۰ ساله ایران، علاوه بر این که یکی از کلان شهرهای خاورمیانه می‌باشد

نهایی در اختیار خبرگان قرارداد شد تا بر اساس اهمیت هر کدام، نسبت به مرتبسازی آنها اقدام شود. در گام سوم اهمیت نسبی هر راهبرد نسبت به راهبرد بالاتر از خود تعیین شد و درنهایت با استفاده از میزان اهمیتی که خبرگان برای هر راهبرد در نظر گرفتند، وزن نهایی و میزان اهمیت هریک از راهبردها به دست آمد.

بدین ترتیب و بر اساس مراحل گفته شده به تحلیل نتایج این روش پرداخته می‌شود. مراحل گام به گام وزن دهی به محورها و راهبردهای برنامه‌ریزی راهبردی گردشگری میراثی به شرح جدول(۲)، می‌باشد. ستون دوم در جدول(۲)، نشان دهنده لیست محورهای اصلی پژوهش به ترتیب اولویت (بر اساس نظر خبرگان) می‌باشد. با طی فرآیند روش سواره، در ستون‌های بعدی، وزن نهایی محورها به دست آمده است.

با توجه به این که هر محور دارای راهبردهایی می‌باشد، برای تعیین وزن نهایی بایستی فرآیند وزن دهی این راهبردها نیز جداگانه طی شود. جدول(۳)، چگونگی اولویت‌بندی راهبردها در هر محور، اهمیت نسبی آنها و درنهایت وزن آنها را نشان می‌دهد.

درصد گردشگران داخلی و ۹۰/۴ درصد گردشگران خارجی، در منطقه ۱ گردشگری کشور می‌باشد (Comprehensive Tourism Plan of Tehran Province, 2014). همچنین بر اساس گزارش مرکز آمار ایران در پایان سال ۱۳۹۲، تهران بعد از مشهد به عنوان دومین شهر جاذب گردشگری در طی سال‌های اخیر بوده است. بر اساس گزارش سازمان میراث فرهنگی و صنایع دستی تهران (۱۳۹۰)، تعداد کل آثار ثبت شده در سه شهرستان تهران، شمیرانات و ری برابر ۳۷۹ اثر است که بخشی از این تعداد (۴۸ اثر) در خارج از محدوده شهر تهران و حريم پایتحت قرار دارد. از این تعداد ثبت شده، ۱۷۷ مورد جاذبه میراثی آن در منطقه ۱۲ می‌باشد، همچنین شهری، به جهت تاریخی بی‌نظیر و بی‌شماری را از آن دوران در خود به یادگار دارد.

یافته‌های پژوهش

در این پژوهش برای استفاده از روش سواره، در گام اول نسبت به شناسایی محورهای اصلی و راهبردهای مرتبط با آن اقدام شد. (در پژوهش حاضر بر اساس نظرات خبرگان ۴ محور اصلی و ۲۸ راهبرد معروفی شدند). سپس این راهبردهای

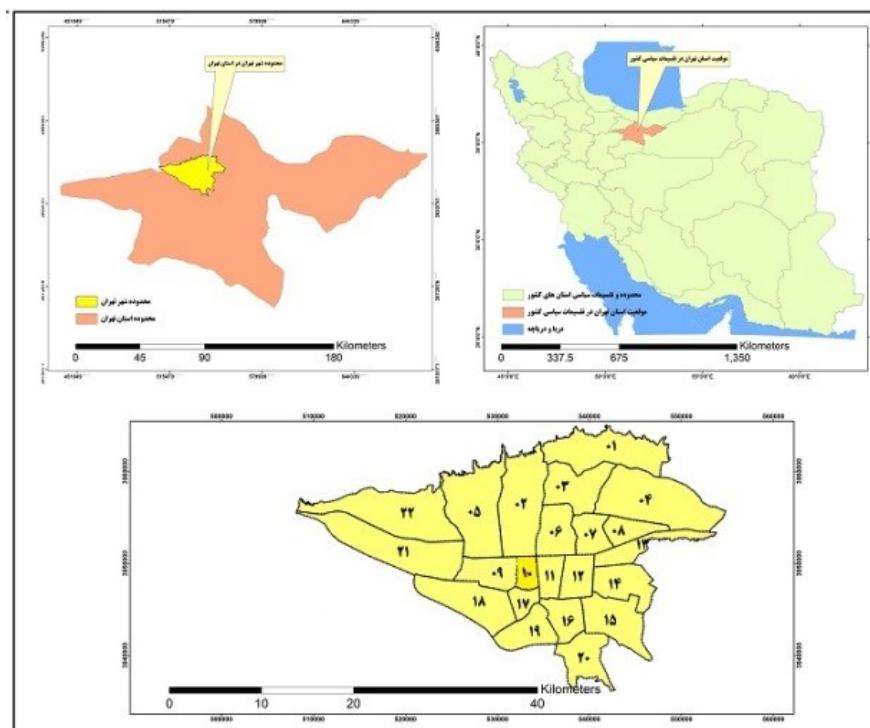

Fig. 1. Map of the geographical location of the study area

Table 2. Calculation of the final weight of the main axes of strategic planning of heritage tourism

Evaluation Criteria	Criterion Code	SJ	$K_J = S_J + 1$	$W_J = \frac{X_{J-1}}{K_J}$	$q_J = \frac{W_J}{\sum W_J}$
Laws Strategy	A	0	1	1	2/37
Planning and Management Strategy	B	0/45	1/45	0/69	1//95
Social Strategy	C	0/42	1/42	0/51	1/71
Economic Strategy	D	0/39	1/39	0/42	1/59

Table 3. Calculation of the weight of research strategies

Dimensions	Weight	Code	Criterion Name	SJ	K _J =S _{J+1}	W _J =X _{J-1} K _J	q _J =W ₋₁ Σ W _J
Laws Strategy	2/37	A1	Providing incentive packages for repair and restoration of historical buildings by the government	0	1	1	0/56
		A2	Formulation of regulations to prevent construction in the area of historical monuments	0/90	1/9	0/52	0/29
		A3	Licensing of buildings that are in accordance with the indigenous architecture	1	2	0/26	0/14
Planning and Management Strategy	1/95	B1	Active protection of buildings and monuments and prevention of damage due to overcrowding	0	1	1	0/49
		B2	Branding the city as a tourism hub	0/95	1/95	0/51	0/25
		B3	Implementing pedestrian-oriented design in historical areas	0/98	1/98	0/25	0/12
		B4	Development of tourism organizations and increase of recreational spaces	0/87	1/87	0/13	0/063
		B5	Development of suitable urban infrastructure for the growth of the tourism sector	0/75	1/75	0/074	0/036
		B6	Optimal use of tourism facilities	0/99	1/99	0/037	0/018
		B7	Prediction parking of cars and tourist buses near pedestrian areas	0/66	1/66	0/022	0/010
		B8	Traffic control and management and support for the implementation of the pedestrian-oriented design of historical area of the city	0/88	1/88	0/011	0/0053
		B9	Balancing land use with the approach of preventing the change of historic building and its function	0/79	1/79	0/0061	0/0029
		B10	Organizing and controlling the flow of visitors and tourists	0/55	1/55	0/003	0/0014
Social Strategy	1/70	C1	Preventing Indigenous culture from being damaged by frequent encounters of tourists with different cultures	0	1	1	0/42
		C2	Strengthen local traditions and indigenous culture through permanent education and publicity and institutionalize it	0/81	1/81	0/55	0/23
		C3	Promoting public vitality and happiness through the development of public festivals and street programs with a large tourist presence	0/89	1/89	0/29	0/14
		C4	Creating better work and social opportunities	0/93	1/93	0/15	0/063
		C5	Preventing conflict between members of the local community due to the influence of different cultures through various educational and cultural programs	0/91	1/91	0/14	0/058
		C6	Encouraging the growth of indigenous peoples' communication with neighbors and other people of city	0/88	1/88	0/13	0/054
		C7	Monitoring and preventing conflicts between old and new residents of the city based on planning and culture building	0/83	1/83	0/12	0/050
Economic Strategy	1/59	D1	Supporting job creation and increasing public income at the local community level	0	1	1	0/36
		D2	Planning to increase the number of employees in tourism-related activities	0/92	1/92	0/89	0/32
		D3	Preventing capital flight and making many tourism benefits inaccessible to indigenous peoples	1	2	0/44	0/15
		D4	Management of rents and prices in historical areas that have increased in price due to the growth of commercial land uses	0/84	1/84	0/23	0/083
		D5	Encouraging the inflow of foreign capital and investment into the city	0/97	1/97	0/11	0/039

Table 3. Calculation of the weight of research strategies

Dimensions	Weight	Code	Criterion Name	SJ	$K_J = S_J + 1$	$W_J = \frac{X_{J-1}}{K_J}$	$q_{J-1} = \frac{W_{J-1}}{\sum W_J}$
	D6	Paying attention to the host community and Supportive forecasts of them		0/92	1/92	0/057	0/020
	D7	Avoiding the underdevelopment of city-level infrastructure and focusing on tourism-related infrastructure		1	2	0/028	0/010
	D8	Preventing cost increases in infrastructure usage		0/87	1/87	0/014	0/005

این زمینه محورهای اصلی برنامه‌ریزی انتخاب و در راستای هر کدام از این محورها راهبردهای اجرایی نیز ارائه شده است. الگوی زیر مراحل رسیدن به برنامه‌ریزی راهبردی گردشگری میراثی شهر تهران را نشان می‌دهد. گام اول در این الگو تعیین راهبردهای قوانین و مقررات مربوط به جاذبه‌های تاریخی و سپس برنامه‌ریزی و مدیریت صحیح برای آن‌ها با استفاده از راهبردهای تعیین شده و درنهایت اجرای این راهبردها با به کارگیری تکنیک‌ها و راهبردهایی در جهت سنجش و تحلیل اثرات اجتماعی و اقتصادی توسعه گردشگری، می‌باشد. شکل ۲، فرآیند برنامه‌ریزی راهبردی گردشگری میراثی شهر تهران را نشان می‌دهد.

نتیجه‌گیری

فعالیت گردشگری با محیط‌ها و عوامل گوناگونی در ارتباط است و تغییرات و تحولات در دوره‌های مختلف بر آن تأثیرگذار یا از آن متأثر است. بنابراین توسعه گردشگری مناسب با دوره‌های گوناگون نیازمند برنامه‌ریزی راهبردی است تا با استفاده‌ی مطلوب از شرایط و فرصتهای موجود توسعه پایدار گردشگری را موجب گردد. بنابراین مدیران گردشگری، نیازمند تدوین راهبردهای هستند که تمام محورهای دخیل در توسعه گردشگری را مدنظر قرار دهد و به منظور حصول نتیجه مطلوب با یک برنامه‌ریزی سیستماتیک، برای برقراری و پیوستگی بین راهبردها به کار گرفته شود. دستیابی به این امر بر شناسایی عوامل مؤثر بر آن تکیه دارد. مطالعه حاضر نیز به این مهم پرداخته است.

در مقاله حاضر برنامه‌ریزی راهبردی گردشگری میراثی به معنای یک فرایند تصمیم‌گیری منطقی با ارائه یک الگوی مناسب برای گردشگری میراثی است که با انتخاب راهبردهای مرتبت، تعیین می‌کند چگونه گردشگری میراثی می‌تواند به سمت آینده مطلوب حرکت کند. در پژوهش حاضر با توجه به نظرات گروه خبرگان که در آن محورها و راهبردهای پژوهش مورد سنجش و ارزیابی قرار گرفت، فرآیند الگوی برنامه‌ریزی راهبردی ارائه شده گام‌های را نشان می‌دهد که در تهیه و تدوین آن مدیریت گردشگری میراثی باید آن را پیماید.

طبق مطالعات صورت گرفته محورهای راهبردی مؤثر در برنامه‌ریزی راهبردی گردشگری میراثی شهر

همان طور که در جدول (۳) ملاحظه می‌شود، بر اساس نظر خبرگان، راهبرد قوانین و مقررات، راهبرد مدیریت و برنامه‌ریزی، راهبرد اجتماعی و راهبرد اقتصادی به ترتیب با اهمیت‌ترین راهبردها شناسایی شدند؛ و در میان راهبردهای قوانین راهبرد ارائه بسته‌های تشویقی برای تعمیر و مرمت اینیه‌های تاریخی از طرف دولت با وزن نهایی ۰/۵۶، در میان راهبردهای اقتصادی، راهبرد حمایت از ایجاد اشتغال و افزایش درآمد عمومی در سطح جامعه محلی با وزن نهایی ۰/۳۶، در میان راهبردهای برنامه‌ریزی و مدیریت، راهبرد حفاظت از اینیه و آثار تاریخی با وزن نهایی ۰/۴۹ و در میان راهبردهای اجتماعی، راهبرد جلوگیری از آسیب دیدن فرهنگ بومی در اثر برخوردهای مکرر گردشگران با فرهنگ‌های متفاوت با وزن نهایی ۰/۴۲، مهم‌ترین راهبردها در میان راهبردهای برنامه‌ریزی گردشگری میراثی شهر تهران می‌باشند.

در ادامه پژوهش سعی گردیده تا بر اساس نتایج حاصله از ارزیابی کمی و کیفی راهبردهای پژوهش و همچنین با استفاده از میانی نظری و شناخت وضع موجود محدوده مورد مطالعه الگوی مطلوب برنامه‌ریزی راهبردی گردشگری میراثی ارائه شود. ارائه الگوی مناسب به عنوان چراغ راهنمای برای رسیدن به اهداف و ارتقاء کیفی و کمی وضع موجود در هر شرایطی می‌باشد. این امر کمک می‌کند تا با کمترین زمان و هزینه به نتایج مطلوب و موردنظر دست یابیم. از این‌رو در پژوهش حاضر به منظور ارائه الگوی برنامه‌ریزی راهبردی گردشگری بعد از شناسایی عوامل مؤثر بر توسعه که شامل محورهای اصلی راهبردی می‌باشند، با استفاده رویکردهای مبتکرانه برای توسعه گردشگری، راهبردهایی در خور و متناسب در راستای ارتقاء وضعیت موجود احصاء و مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفته است.

اگر سلسه مراتب نظری و تجربی این تحقیق را دنبال کنیم، به نحوی مسیر دستیابی به یک الگوی مناسب برنامه‌ریزی راهبردی در راستای دستیابی به توسعه پایدار گردشگری میراثی، روشن می‌گردد. فرآیند برنامه‌ریزی گردشگری میراثی با استفاده از الگوی زیر شامل چند مرحله اساسی است؛ تعیین محورهای مربوط به ملاحظات اجرایی در زمینه قوانین و مقررات و برنامه‌ریزی و مدیریت و پایش محیطی محدوده مورد مطالعه در زمینه اثرات اجتماعی و اقتصادی گردشگری بر جامعه میزبان. در

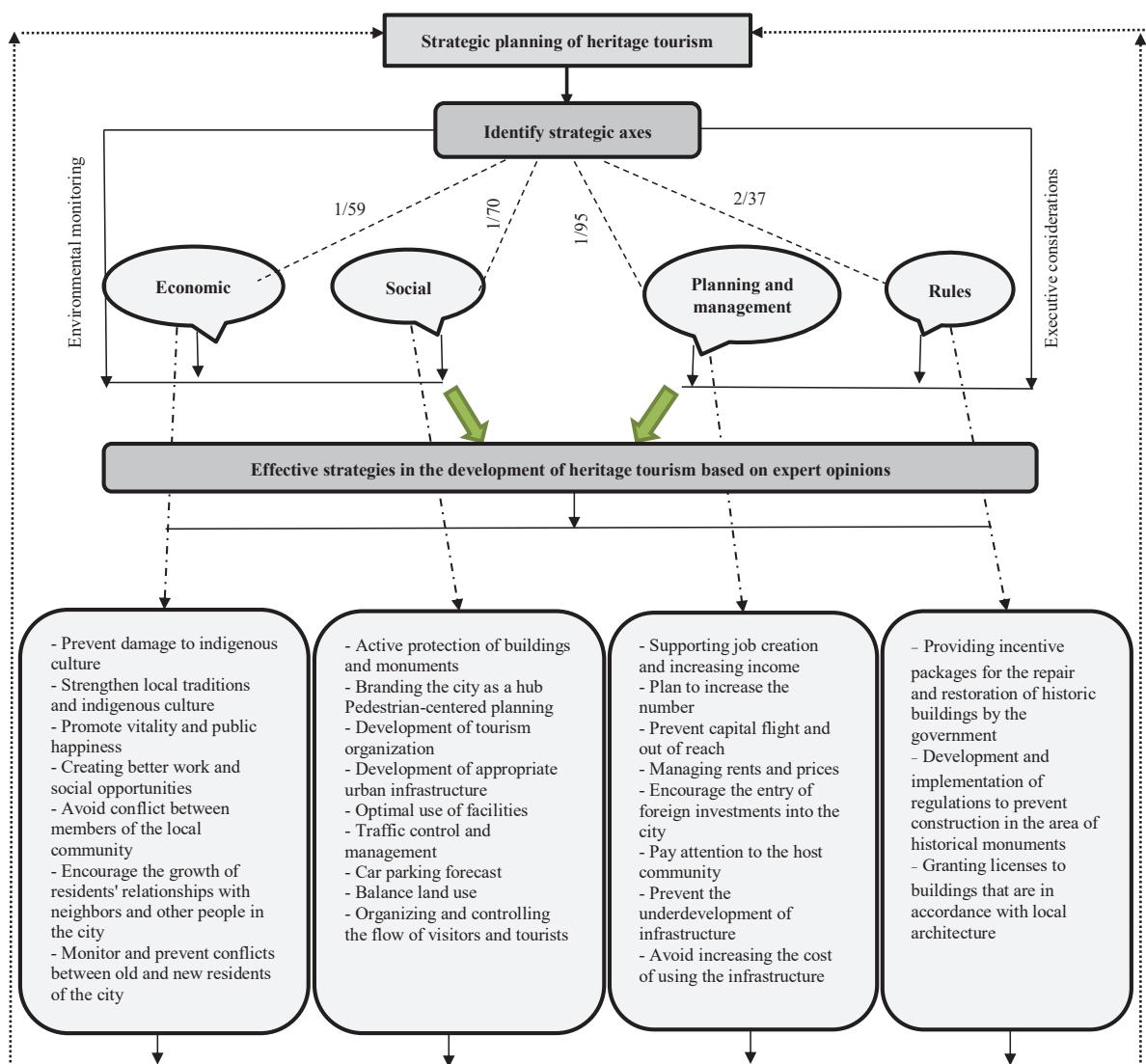

Fig. 2. Strategic planning process of heritage tourism in Tehran

می‌توانند نقش پررنگ و مؤثری داشته باشد، نیاز است تا مدیریت گردشگری در ابتدا به راهبردهای ارائه شده در این محور توجه داشته باشند و در راستای اجرای و عمل کردن به قوانین گردشگری فرآیند برنامه‌ریزی را طی کنند تا زمینه دست‌یابی به سایر محورها و راهبردها تسهیل گردد. بعد از طی فرآیند، محور قوانین و مقررات محور برنامه‌ریزی و مدیریت از اولویت دوم برخوردار است. این محور با ارائه راهبردهای همچون حفاظت از ابنيه‌های تاریخی و ارزشمند و فراهم کردن زمینه توسعه زیرساخت‌های گردشگری و بستر سازی برای فضاهای گردشگری و ...، در تحقق پذیری الگوی برنامه‌ریزی راهبردی مؤثر می‌باشد. محور اجتماعی نیز با فرهنگ‌سازی گردشگری و جلوگیری از تعارضات و آسیب‌های فرهنگی و حفظ ارزش‌ها و هنجارها و سنن بومی و محلی، از طریق برگزاری دوره‌های آموزشی و جشنواره‌ها و ... در نهایت محور اقتصادی با راهبردهای مانند ایجاد اشتغال و توسعه درآمد، جلوگیری از خروج سرمایه گردشگری، تشویق ورود سرمایه‌گذاران خارجی به شهر و ... از دیگر محورها و راهبردهای تعیین شده الگوی برنامه‌ریزی راهبردی گردشگری میراثی شهر تهران می‌باشند.

تهران شامل محورهای قوانین و مقررات، برنامه‌ریزی و مدیریت، اجتماعی و اقتصادی می‌باشد. این راهبردها اصلی از نظر میزان اهمیتشان در الگوی ارائه شده به صورت یکسان عمل نکرده و در این میان راهبرد قوانین با وزن نهایی ۲/۳۷ به عنوان مهم‌ترین عامل و راهبردهای برنامه‌ریزی و مدیریت و اجتماعی با ۱/۹۵ و ۱/۷۰ به ترتیب در اولویت دوم و سوم و در نهایت راهبرد اقتصادی با وزن نهایی ۱/۵۹ به عنوان کم‌اهمیت‌ترین راهبرد مشخص گردید. ماهیت محورهای راهبردی دو محور قوانین و مقررات و برنامه‌ریزی و مدیریت در واقع بیانگر ساختارها و ملاحظات اجرایی با سازوکار اداری در برنامه‌ریزی راهبردی گردشگری میراثی می‌باشد و محورهای اجتماعی و اقتصادی نیز بیانگر پایه‌های محیطی محدوده مورد مطالعه است. از نظر گروه خبرگان، محور قوانین و مقررات با راهبردهای همچون ارائه بسته‌های تشویقی برای تعمیر و مرمت ابنيه‌های تاریخی از طرف دولت، تدوین و اجرای مقررات برای جلوگیری از ساخت و ساز در حریم آثار تاریخی، اعطای مجوز به بنای‌هایی که مطابق با معماری بومی هستند و ... و با توجه به این که در تشویق و یا ممانعت از هرگونه فعالیتی در زمینه گردشگری

- شناسنامه دار کردن بافت و بناهای تاریخی و شاخص شهر.
- تشکیل ستادی تحت عنوان ستاد توسعه گردشگری میراثی شهر تهران.
- همکاری با صداوسیما و فیلم سازان در جهت معرفی بهتر قدمت تاریخ کهن شهر و آثار ارزشمند تاریخی.
- الگوبرداری و بومی سازی از تجربیات موفق سایر شهرها و کشورها.
- تهیه و تدوین بروشورهای تبلیغاتی و اطلاعاتی برای اطلاع رسانی به گردشگران.

تشکر و قدردانی

موردي توسيط نويسنديگان گزارش نشده است.

تعارض منافع

نويسندگان اعلام مى دارند که در انجام اين پژوهش هیچ گونه تعارض منافعی برای ايشان وجود نداشته است.

تاييديه های اخلاقی

نويسندگان متعهد مى شوند که كليه اصول اخلاقی انتشار اثر علمی را براساس اصول اخلاقی COPE رعایت کرده اند و در صورت احراز هر يك از موارد تخطی از اصول اخلاقی، حتی پس از انتشار مقاله، حق حذف مقاله و پیگیری مورد را به مجلة می دهند.

منابع مالی / حمایت ها

موردي توسيط نويسنديگان گزارش نشده است.

مشارکت و مسئولیت نويسنديگان

نويسندگان اعلام مى دارند به طور مستقيمه در مراحل انجام پژوهش و نگارش مقاله مشارکت فعال داشته و به طور برابر مسئولیت تمام محتويات و مطالب گفته شده در مقاله را مى پذيرند.

References

1. Abbaszadeh, mozaffar; mohammad Moradi, Asghar; sultanahmadi, elnaz (2015) The Role of Architectural and Urban Heritage Values in Cultural Tourism Development: Case study: The historical fabric of Urmia, Motaleate Shahri ,4(14), 77-90.
2. Ahmadi Dekaa, Fariborz; tardast, zahra (2019) Sustainable Tourism Development Strategy with Structural-Interpretive Modeling Approach Case Study: Region12 of Tehran, Journal of Urban Tourism, 6(3), 75-88.
3. Bonface.P, (2008), Dynamic Tourism, Journeying with Change, Clevedon, Channel view Publications.
4. Briedenhann. J, Wickens. E, (2004), Tourism routes as a tool for the economic development of rural areas - vibrant hope or impossible dream?, Tourism management, 25, 79-71.
5. Chakogi, Eduardofayosola, (2011), Tourism in a comprehensive perspective, Ali Parsaiyan and Seyed Mohammad Arabi, Tehran, Cultural Research Office.
6. Colantonio. A, Robert.P, (2006), Urban tourism and development in the Socialist state: Havana during the 'special period', New directions in tourism analysis. Ashgate Publishing, Aldershot, UK.
7. Cooper. C, Fletcher.J, Gilbert.D, Wanhill.S,

با توجه به مجموع مطالب و مطالعات صورت گرفته، در ترسیم الگوی برنامه ریزی راهبردی گردشگری میراثی شهر تهران، مهم ترین عوامل مؤثر بر برنامه ریزی گردشگری میراثی شهر تهران، به ترتیب اولویت شامل محورهای قوانین و مقررات، مدیریت و برنامه ریزی، محورهای اجتماعی و اقتصادی می باشد. هر کدام از محورهای اصلی مذکور از طریق راهبردهای محقق می شوند که در این مطالعه این عوامل نیز مورد ارزیابی قرار گرفته اند.

بدیهی است که پرداختن به هر کدام از این راهبردها در رسیدن به الگوی برنامه ریزی مطلوب ضروری است و توجه صرف به یکی بدون ملاحظه دیگری، درک الگو را با مشکل رو به رو می کند.

در نهایت این که شهر تهران با توجه به توانمندی ها و جاذبه های فراوان و آثار ارزشمند تاریخی و موقعیت سیاسی - اداری و پایتختی که دارا می باشد می تواند با برنامه ریزی صحیح و مناسب بستر مناسبی برای گردشگران و قطب گردشگری میراثی کشور و منطقه، تبدیل گردد. بدین منظور در ادامه پیشنهادهایی در راستای فراهم نمودن زمینه های تحقق اهداف برنامه ریزی گردشگری میراثی ارائه شده است:

- مطالعه جامع و همه جانبه در زمینه نقاط قوت و فرست و ضعف و تهدیدهای موجود در زمینه گردشگری میراثی از سوی پژوهشگران و مدیران ذی ربط.

- تسهیل در ساز و کارهای اداری و اجرایی مربوط به شغل های گردشگری .

- احیاء هویت فرهنگی و تاریخی شهر تهران از طریق مرمت، حفاظت و ... بناها و فضاهای تاریخی و فرهنگی موجود.

- تهیه طرح تفصیلی ویژه برای بافت های با ارزش و تاریخی از طریق بازنگری در طرح تفصیلی شهر.

- رعایت و اجرای ضوابط و مقررات تصویب شده از سوی میراث فرهنگی استان تهران در زمینه بافت ها و آثار تاریخی و ارزشمند.

- (2005), Tourism: Principles and Practice, 2nd New York: Longm,
8. Creaco, S, Querini, G, (2003), The role of tourism in sustainable economic development, 43rd Congress of the European Regional Science Association: "Peripheries, Centres, and Spatial Development in the New Europe.
 9. Csapó.J, (2012), The Role and Importance of Cultural Tourism in Modern Tourism Industry, Strategies for Tourism Industry, Micro and Macro Perspectives.
 10. Dinari, Ahmad, (2005), Urban Tourism in the World and Iran, Mashhad, Ferdowsi University.
 11. Divald Ajal (2009), Sustainable Heritage Tourism Management for the Future, First Edition, Alireza Mousaei, Hassan Howidi, Hamidreza Jafari, Tehran, University Jihad.
 12. Emami, Fatemeh; Yasouri, Majid, (2014), The role of urban management in the strategic development of tourism in the case of Rasht, International Conference on Niaresh Shahr Paya, Tehran, Mobin Cultural Ambassadors Institute.
 13. Farhadikhah, Hossein; Zaiari, Keramatolah; Arvin, Mahmood; Safari, Saeed (2019), Strategic planning of gardens-oriented tourism development (Case study: traditional gardens of Qazvin), Journal of Urban Tourism, 5(4), 153-170.
 14. Garrod. B, Fyall.A, (2000), Managing heritage tourism, Annals of Tourism Research, 27(3), 708- 682.
 15. Gee.K.C, Singh.A.J, (1994), International hotels: development and management with Answer Sheet (AHLEI). Educational, AH&MA, East Lansing.
 16. Inscape, Edward (2016), Tourism Planning: An Integrated and Sustainable Approach to Tourism Planning and Development, Mahmoud Hassanpour and Saeed Daghestani. First Edition. Tehran, Court.
 17. Inskeep. E (2007), Tourism Planning: An Integrated and Sustainable Development Approach, Van Nostrand Reinhold, New York.
 18. Jan Van. Harssel, (1994), Tourism: An Exploration, Prentice-Hall international, Technology in London.
 19. Judith. Ruetsche, (2006), Urban tourism- What Attracts Visitors to Cities, Lets Talk Business, Issues 117.
 20. Lanza. A, Markandya. A, P, (2005), The economics of Tourism And Sustainable Development (the Fondazione Eni Enrico Mattei (Feem) Series on Economics And the Environment), Massachusetts: Edward Elgar Pub.
 21. Lea. P.L, (1993), Tourism development ethics in the Third World, Annals of Tourism Research, 20(4), 701-715.
 22. Masoumi, Massoud, (2009), An Introduction to Approaches in Planning the Development of Local, Urban and Regional Tourism, Tehran, Samira.
 23. McIntyre, D. (1993) Theory, theorising and reflection in initial teacher education, in: Calderhead, J. & Gates, P. (Eds) Conceptualizing reflection in teacher development. Lewes: Falmer Press.
 24. Montazeri, Marjan; Barati, Naser (2014) Tourism development strategic planning, efficient approach to achieve sustainable tourism (Case Study: Yazd), Haft Shahr, 4 (47-48), 40-57.
 25. Norhasimah.I, Tarmili.M, Azizul.A.A, (2014), Cultural Heritage Tourism in Malaysia; issues and challenges. SHS Web of Conferences 12, 01059.
 26. Ranjbarian, Bahram, (2003), Tourism planning at the national and regional levels, Isfahan, University Jihad.
 27. Rokn al-Din Eftekhari, Abdolreza; Davood, Mahdavi, (2006), Rural tourism development strategies using SWOT model: Lavasan Kouchak village, Human Sciences MODARES,10 (2), 1-30.
 28. Roumiani, Ahmad; Shayan, Hamid; Sojasi Qeidari, Hamdollah; Rezvani ,Mohammad Reza (2020) Strategic Spatial Planning for Sustainable Development of Rural Tourism Purposes Using the SOAR Strategic Model, Rural Research, 11 (1), 90 -105.
 29. Taqvae, Massoud; Safarabadi, Azam (2012), Urban Tourism Management; Planning Tourist Attracting Urban Spaces (Case Study; Kermanshah City), Social Development & Welfare Planning, 3(9), 183-208.
 30. Tolaei, Simin, (2007), A Review of Tourism Industry, Tehran, Tarbiat Moallem University.
 31. Torab Ahmadi, Mojgan; Ziae, Mahmoud, (2013), Understanding the tourism industry with a systemic approach, third edition, Tehran, social sciences.
 32. UNWTO Tourism Highlights, 2007 Edition.
 33. Vincent & Tnompson. (2002), Environmental Psychology and Urban Planning: where can the Twain meet. Handbook Environmental Psychology, John wiley and Sons, Inc. Newyork,
 34. Waever.O (2011), Politics, security, theory, SAGE journals, 42 (4-5), 465 – 480.
 35. zargham borujeni, hamid; towhid lu, masume (2012),Effective tourism management model (case of a religious destination-Mashhad), Tourism Management Studies Quarterly Journal of Management & Accounting School, 6 (16), 24-52.
 36. Ziae, Mahmoud; Abbasi Karjgan, Davood; Kazemian, Gholamreza; Karroubi, Mehdi, (2015), Identifying and determining the dimensions of the tourism management model in Tehran, Economics and Urban Management, 4 (13), 141-119.

To develop and advance scientific advancement in the architecture and urban development fields and the qualitative development of specialist forces and progress educational and research affairs in the architecture, landscape architecture, urban planning, urban design, restoration of textures and buildings, industrial design fields and like them, the Semiannual Journal of Iranian Architecture and Urbanism(JIAU) has been publishing a scientific-research journal that has been published since early 2010 to document and enhance related research.

Aims

- Creating and promoting a suitable platform for the exchange of science and knowledge in the fields of architecture and urbanism.
- Documenting and strengthening research related to the fields of architecture and urbanism.
- Informing experts and researchers in the fields of architecture and urbanism of the latest findings and achievements of Iran and the world

Scopes

- Architecture (Landscape Architecture, Sustainable Architecture, Technology and Energy in Architecture, Architectural Education)
- Art History
- Urbanism(Urban Planning, Regional Planning, Urban Design, Urban Management)
- Restoration and Protection of Textures, Buildings and Objects
- Industrial Design (Product Design, Art Research)

Publication Ethics

- All articles of the Journal are Open Access. Journal of Iranian Architecture and Urbanism (JIAU) follows the terms outlined by the Creative Common's Attribution (CC-BY) to be the standard terms for Open Access.
- We accept all terms and conditions of COPE about plagiarism and in case, any attempt of plagiarism is brought to our attention accompanied by convincing evidence, we act based on flowcharts and workflows determined in COPE.
- Journal of Iranian Architecture & Urbanism(JIAU) follows a double blind peer-review policy, and the submitted articles will be published after reviewing and editorial approval.

Licence Holder: Iranian Scientific Association of Architecture & Urbanism

Director-in-Charge: Mohsen Faizi

Editor- in- Chief: Mostafa Behzadfar

Internal editorial board (in alphabetical order):

Behzadfar, Mostafa; Professor of Urban Design, Iran University of Science & Technology.

Bemanian, Mohammadreza; Professor of Architecture, Tarbiat Modarres University.

Diba, Darab; Professor of Architecture, Islamic Azad University(Central Branch).

Etessam, Iraj; Professor of Architecture, Islamic Azad University(Science and Research Branch)

Faizi, Mohsen; Professor of Architecture, Iran University of Science & Technology.

Gorji Mahlabani, Yousef; Professor of Architecture, Imam Khomeini International University.

Hashemnejad, Hashem; Associate Professor of Architecture, Iran University of Science & Technology.

Khakhzand, Mehdi; Associate Professor of Architecture, Iran University of Science & Technology

Mazaherian, Hamed; Associate Professor of Architecture, University of Tehran.

Memarian, Gholamhossein; Professor of Architecture, Iran University of Science & Technology.

Mohammad Moradi, Asghar; Professor of Restoration, Iran University of Science & Technology.

Mozaffar, Farhang; Associate Professor of Architecture, Iran University of Science & Technology.

External editorial board (in alphabetical order):

Azari, Rahman; Associate Professor of Architecture, Penn State University, USA.

Karimi, Pamela; Associate Professor of Art History, University of Massachusetts Dartmouth, USA.

Sharifi, Ayyoob; Associate Professor of Sustainable Urban Design & Development, Hiroshima University, Japan.

Sharifi, Ehsan; Lecturer of Sustainable Architecture, The University of Adelaide, Australia.

Taleghani, Mohammad; Senior Lecturer in Landscape Architecture, Leeds Beckett University, Leeds, UK.

Editorial Manager: Mehdi Khakhzand

Editorial Expert: Anahita Tabaeian (Ph.D Candidate in Urban Studies)

Vol. 12, No. 1, Spring & Summer 2021

Editorial Advisor: Iranian Scientific Association of Architecture & Urbanism

English Language Editor: Soad Sarihi, Ph.D Candidate in Architecture.

Page and Cover Designer: Anahita Tabaean, Ph.D Candidate in Urban Studies.

Paging and Formating: Elham Mennati Moheb

Publisher: Iran University of Science and Technology

Number: 50 Issues

Price: 500000 Rls

Address: School of Architecture & Environmental Design, Iran University of Science & Technology (IUST), Narmak, Tehran, Iran.

Postal Code: 16846 - 13114

Email: iaau@iust.ac.ir

Web Site: <https://www.isau.ir>

Phone: +98 (21) 73228235

Fax: +98 (21) 77240468

Published articles are not necessarily the point of view of the journal and the responsibility of the articles lies with the respected authors.

This issue has been published with the support of the School of Architecture & Environmental Design, Iran University of Science & Technology (IUST).

Guide for Authors

We sincerely appreciate the authors' interest in choosing the scientific Journal of Iranian Architecture and Urbanism for publishing their scientific papers. Please read the authors' guide carefully to complete the judging and publication process.

1- The article must be derived from scientific research work and should not be previously published in any other journal or conference proceedings in the same or different languages. Authors are not allowed to submit their manuscripts simultaneously to more than one journal

2- We only receive research papers in our journal. Review papers are only received from experienced authors and architecture and urbanism pioneers, whose reviews revolve around the theoretical subjects in line with journal aims and perspectives.

3- Submission to this journal occurs online at <http://www.isau.ir>. Manuscripts submitted via email or in print are not processed.

4- Authors are responsible for the legal and scientific accuracy of their manuscripts. The scientific quarterly of "Journal of Iranian Architecture and Urbanism" reserves the right to reject, accept or edit manuscripts.

5- Submitted manuscripts that fall outside the scope and aims of the journal will be excluded from the evaluation process without external review, in the opinion of the editor(s) or editor-in-chief.

6- The official language of the publication is Persian. The manuscripts should be concise and correct in terms of grammar and writing style. The manuscript should not exceed the number of 17 pages (excluding abstract and references).

7- At least one faculty member must collaborate in the group of authors.

8- The author(s)' detail should only be included on a separate page entitled the author information page. The main body of the paper should not contain any identifying information, such as the authors' names.

9- Only one manuscript from each author can be processed at a time, and the processing of the second article is only possible when the full review of the first article has been completed.

10- In case the manuscript is derived from a thesis or dissertations, it is necessary to mention the name of the supervisor, the field of study, and the affiliation. Manuscripts derived from student theses and dissertations will be published jointly with the name of the supervisor, advisors, and the students. The supervisor is designated as the corresponding author.

11- It is necessary to adjust your manuscript using the template provided here.

12- Citations in the text and the bibliography should follow the APA referencing style. Download APA style here.

13- The costs will be received from the authors in different stages.

14- After the final and scientific acceptance of the manuscript, an extended English abstract, a visual abstract, a translation of the references, and a translation of tables and figures will be received for publication.

CONTENTS

Scientific Articles

The Role of Mental Schemata in Production of Space (Criticism of Lefebvre's Spatial Triad from the Perspective of Vygotskian School of Cognitive Psychology) Behrad Farmahini Farahani, Mozaffar Sarrafi	5
The Modeling of ideation process in architectural design instruction by semiotic approach (Case study: Residential design) Marzieh Etemadipour, Jamaleddin Mahdinejad	23
A meta-study of research related to urban and regional spatial structures in Iran; from 2001 to 2019 Neda Malekzadeh, Hashem Dadashpoor, Mojtaba Rafieian	37
Determination of biophilic design strategies that affecting the patients' health in hospitals Ghazaal Zare, Mohsen Faizi, Mohammad Baharvand, Mohammad Reza Masnavi	59
The acceptable illumination level for office occupants in Tehran Maryam Fakhari, Rima Fayaz, Maryam Mehravar	79
Determining the effective factors on promoting the "place attachment" for the residents of contemporary neighborhoods centers (Case study: Kooy-e-Asatid neighborhood in Yazd city) Ali Riahi Dehkordi, Mahdi Montazerolhoja, Mojtaba Sharifnejad	93
Developing a model for spatial indicators of experimental learning and its application in designing learning environments Nasrin Karimi, Morteza Khosronia, Sahel Dezhpasand	111
The optimum design of open and green spaces in educational complex to improve students perception and quality of educational environment (Case study: Girls high schools in Isfahan) Seyedeh Marzieh Tabaeian	127
Development of iranian industrial design companies based on optimal advertising model Sarah Saffari, Hasan Sadeghi Naeini, Ata Allah Abtahi, Seyed Jamaleddin Tabibi, Ali Akbar Farhangi	141
Hidden capabilities in historical farmstead of Niasar Hosein Raie	157
Comparison of the architecture and urbanism students' approach to "Sustainable neighborhood" (Case study: Architecture and urbanism students of Shiraz university) Maryam Roosta, Sara Daneshmand	175
The effect of physical and activity factors on creating sensory qualities in urban pedestrian ways (Case study: Kermanshah Taq-e Botan pedestrian way) Baharak Babri Dehmajnoni, Mohammadmahdi Moghadasi, Omid Dezhdar	191
The effects of urban spaces smartification on citizens' perception of forming behaviore settings (Case study: Hafthoz square, Tehran) Kiana Hashemi, Rama Ghalambordezfooly	207
Investigation and evaluation of architectural patterns in reducing the symptoms of Multiple Sclerosis (MS) patients Mahdieh Tanhayi Ahari, Mohammad Ghomeishi	221
Analysis of the effective factors on strategic planning of heritage tourism (Case study: Tehran city) Hamid Ghorbani, Abdoreza Rokneddin Eftekhari, Shams Sadat Zahedi, Seyed Saeid Hashemi	237
Evaluating the effective environmental factors on the satisfaction of patients and companions with the patient's rooms in Tehran hospitals Hani Hadadzadegan, Zahra Sadat Zomorodian, Mohammad Tahsildoošt, Shady Jami	251

Print ISSN: 2228-589X
Online ISSN: 2645-7148

JOURNAL of IRANIAN
ARCHITECTURE & URBANISM

Spring & Summer 2021

Volume 12 / Number 1

Available online at www.isau.ir